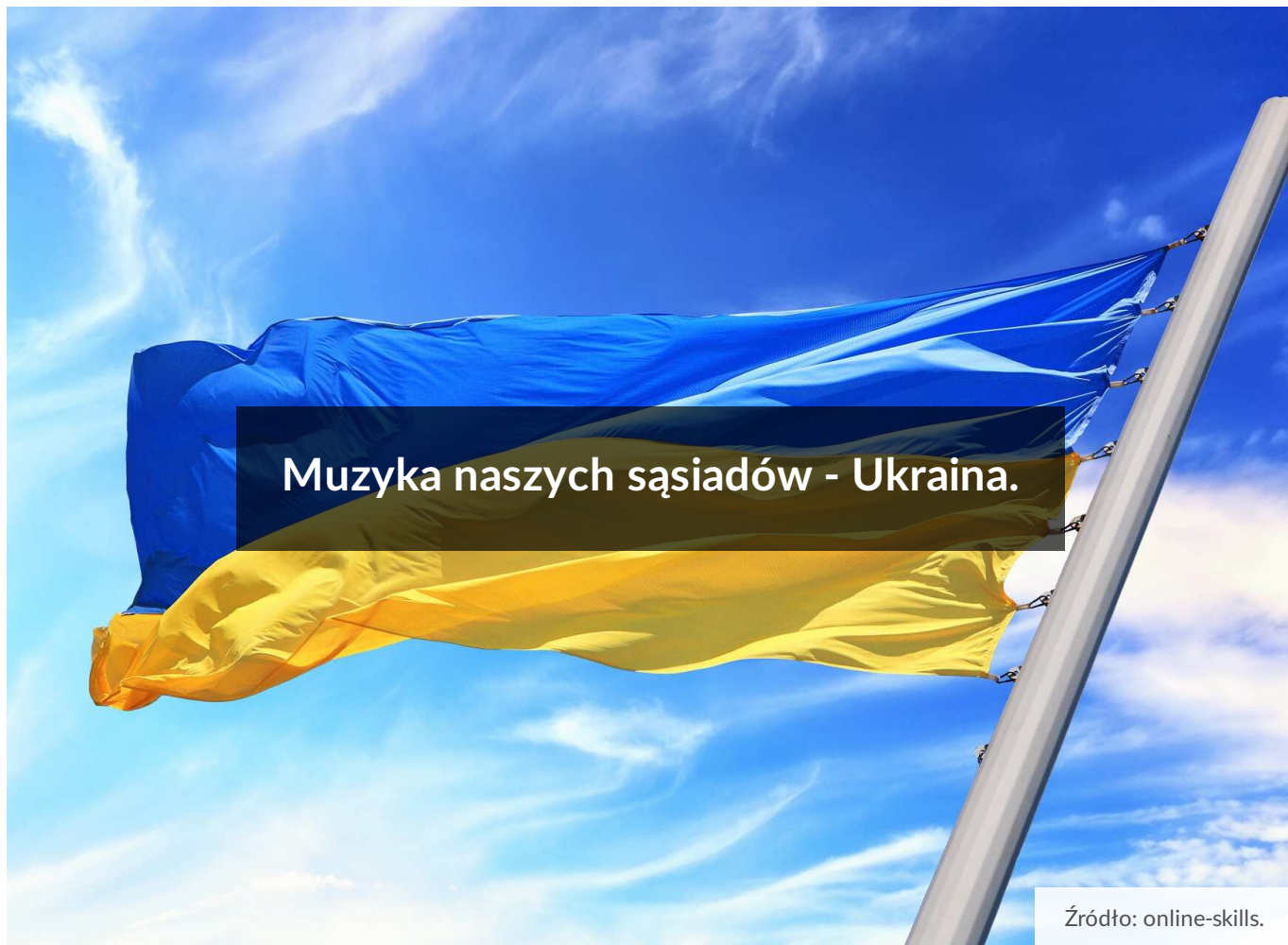

Muzyka naszych sąsiadów - Ukraina.

- [Muzyka naszych sąsiadów - Ukraina.](#)

Ważne daty

XVI w. – od tego czasu w kulturze ukraińskiej wykonywane są dumy.

Rok 2003 – od tego roku obowiązuje oficjalna wersja hymnu Ukrainy.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

1. W zakresie śpiewu. Uczeń:

1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) minimum 10 różnorodnych utworów wokalnych w roku szkolnym:

b) wybrane pieśni (w tym artystyczne i patriotyczne),

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości):

d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki:

1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralna, filmowa, teatralna i inne).

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

4. poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.

Nauczysz się

rozpoznawać słuchem melodię hymnu Ukrainy;

rozpoznawać słuchem dumy ukraińskie z akompaniamentem liry;

rozpoznawać słuchem tańce ukraińskie: kozaka i kołomyjkę.

Ukraina na mapie Europy

Ukraina – nasz wschodni sąsiad – graniczy z Białorusią, Słowacją, Węgrami, Rumunią, Mołdawią, Rosją oraz naszym krajem – Polską. Posiada dostęp do dwóch mórz – Czarnego

i Azowskiego. Stolicą Ukrainy jest Kijów. Polacy szczególnym sentymentem darzą Lwów, który w czasach II Rzeczypospolitej był miastem polskim. Współcześnie Lwów stanowi ważny ośrodek nauki i kultury na Ukrainie.

Przed tobą kilka grafik. Zwróć uwagę na położenie Ukrainy na mapie, zapamiętaj jak wygląda flaga i herb naszego wschodniego sąsiada.

Mapa polityczna Europy

1

Polska, Warszawa

2

Białoruś, Mińsk

3

Rosja, Moskwa

4

Mołdawia, Kiszyniów

5

Rumunia, Bukareszt

6

Węgry, Budapeszt

7

Słowacja, Bratysława

8

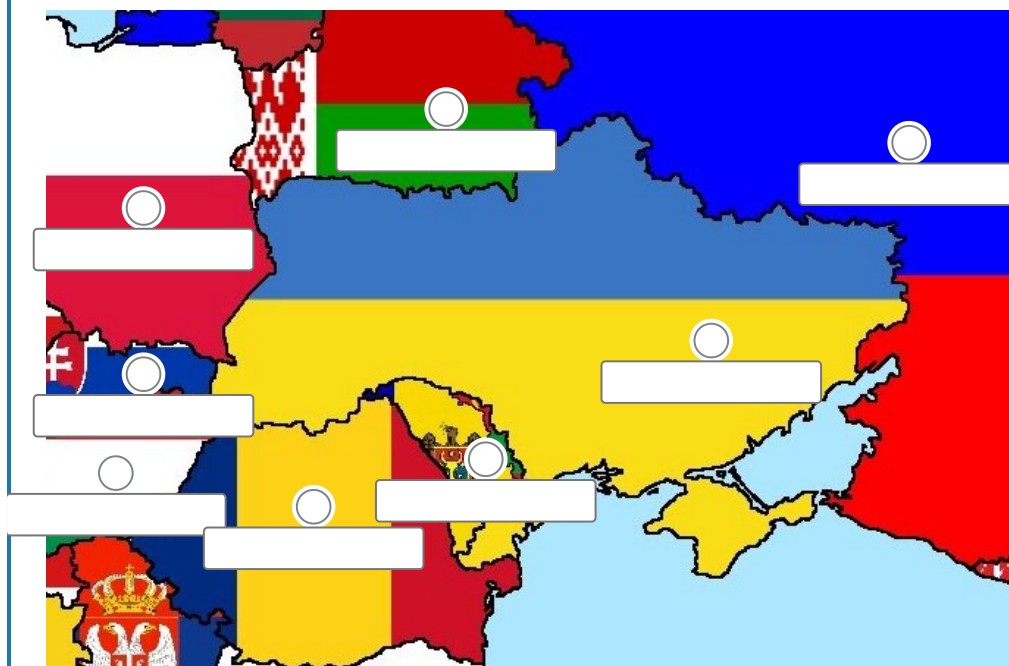
Ukraina, Kijów

Mapa Europy z flagami państw, Źródło: zpe.gov.pl

Przed Tobą raz jeszcze mapa Europy. Sprawdź, czy pamiętasz, gdzie leży Ukraina i jej sąsiedzi. Zanim klikniesz w interaktywny punkt, odpowiedz sobie na pytanie: „Jakie to Państwo? Jakie miasto jest jego stolicą?” Podpowiedzią będą dla Ciebie flagi sąsiadujących państw.

Ćwiczenie 1

Wskaż na mapie Ukrainę oraz państwa, które sąsiadują z Ukrainą. Nazwy państw przeciągnij we właściwe miejsca.

Rumunia

Białoruś

Rosja

Słowacja

Ukraina

Mołdawia

Węgry

Polska

Ćwiczenie 2

Wskaż flagi: Białorusi, Ukrainy, Mołdawii.

☐☐☐☐

Ukraina – poznajmy kulturę naszego wschodniego sąsiada

Granica pomiędzy Polską, a Ukrainą stanowi jednocześnie granicę między zachodnią i wschodnią Słowiańszczyzną – językami, obrządkami religijnymi, [folklorem](#). Z drugiej strony długie sąsiedztwo tych narodów nie pozostało bez wpływu na wiele podobieństw, dających się odnaleźć w kulturach obu [grup etnicznych](#). Cechą, która łączy te słowiańskie kraje, są

wspólne korzenie kulturowe i językowe, pochodzące od jednego narodu słowiańskiego. Wszystkie kraje sąsiadujące z Ukrainą, za wyjątkiem Węgier to narody słowiańskie, które łączy wiele cech kulturowych. Ukrainę i Polskę łączy jeszcze więcej. Wśród wspólnych [zwyczajów](#) możemy odnaleźć m.in.: bocianie łapy, byski, dydych, gaik, korowaj, Kostroma, kołacz, kurek dyngusowy, noc Kupały, nowe latko, pisanki, pogrzeb strzały, zażynki, jak również podobne obrzędy weselne czy pogrzebowe.

Maslenica to wschodniosłowiańskie ostatki obchodzone do dzisiaj w Rosji, na Białorusi i Ukrainie. Podczas maslenicy należy pojednać się z bliźnimi i wybaczyć im winy. Bliny, są nieodłącznym atrybutem uroczystości. Symbolizują słońce i są oznaką wdzięczności dla boga Jaryły za dar życia na Ziemi. Bliny smaruje się masłem, które jest symbolem dobrobytu w całej rodzinie. Maslenica to odpowiednik polskich Zapustów. W Polsce w Tłusty Czwartek jemy pączki, a Ukraińcy podczas Maselnicy – naleśniki.

Ćwiczenie 3

Wskaż wszystkie poprawne odpowiedzi dotyczące maslenicy.

☐ Bliny smarowane są masłem, które oznacza dobrobyt w całej rodzinie.

☐ Maslenica obchodzona jest także w Rosji i Mołdawii.

☐ Bliny symbolizują słońce i są oznaką wdzięczności dla boga Kupały.

☐ Maslenica jest obchodzona w czasie świąt Bożego Narodzenia.

☐ Są to obrzędy związane z nadejściem wiosny.

☐ Podczas uroczystości śpiewa się i tańczy.

☐ Podczas uroczystości spożywa się bliny, czyli placki ziemniaczane.

☐ Podczas maslenicy należy pojednać się z bliźnimi i wybaczyć im winy.

☐ Podczas uroczystości spożywa się bliny, czyli naleśniki.

Pieśni i tańce ukraińskie

☞ Katarzyna Reszczyńska, *Dumy i dumki ukraińskie – czyli śpiewana historia*

Ukraińska kultura jest związana przede wszystkim ze wsią i kozaczyzną. Nieodłącznym jej elementem są dumy i dumki. Pewnie większość z czytających słyszała ten termin, być może części skojarzy się z utworem *Dumka na dwa serca*, ale czym, tak właściwie jest, zapewne niewiele osób będzie w stanie poprawnie wskazać, zacznijmy więc od formalnego podziału tego gatunku literacko- muzycznego.

Duma to gatunek epicko-liryczny. Jej tematyka dotyczy historyczno-bohaterskich czynów i wydarzeń lub opisuje obyczaje, występujące w literaturze ukraińskiej. Utwory te mają swoje korzenie

w tradycji ludowej. Ich charakter określany jest jako recytacyjny, swoim układem wierszowanym przywodzą na myśl rosyjskie byliny. Upraszczając, są to po prostu wiersze, opisujące życie i zwyczaje rdzennych Ukraińców, historię ich kraju i ważne wydarzenia. Co ważne, dumy nie są recytowane w ciszy, a wykonywane przeważnie wraz z akompaniamentem bandury, liry lub **kobzy**. Czym zatem jest dumka? Dumką możemy nazwać pieśń ukraińską, która zawiera wiele zwrotek. Ma formę ballady. Nastrój dumki jest rzewny, często ukazuje żal i tęsknotę za straconą osobą, miejscem lub wydarzeniem. Wykonywano je z akompaniamentem bandury. Podsumowując, dumy można nazwać najwspanialszym wytworem poezji ludowej na Ukrainie. Poematy epickie, prześiknięte są liryzmem i nostalgią. Przedstawiają ludzi i zdarzenia realistyczne, a nie fikcję, więc są dla nas swoistego rodzaju źródłem wiedzy o życiu Ukraińców, o ich zwyczajach i tradycjach. Poza tematyką obyczajową zajmują się również wojenną. W obu przypadkach na pierwszy plan wysuwają się zagadnienia etyczne. Już na zakończenie warto wiedzieć, że dumy można nazywać również: pieśniami kozackimi, pieśniami rycerskimi lub niewolniczymi psalmami. Termin дума w języku folklorystyki ukraińskiej funkcjonuje od 1827 roku, jednak znany jest już od XVI wieku.

Źródło: <http://ukrytaukraina.pl/dumy-i-dumki-ukrainskie-czyli-spiwana-historia/>

Polecenie 1

Posłuchaj trzech fragmentów pieśni ukraińskich, ostatnia дума jest wykonywana z akompaniamentem liry korbowej. Zwróć uwagę na brzmienie tego instrumentu.

1

Duma o Sawie Czałym (Stara pieśń kozaków)

Wykonawca: Władymir Kusphet

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Ilja Riepin, „Zaporożcy piszący list do sułtana”, Źródło: zpe.gov.pl

Duma Chwedora Bezrodnogo

Wykonawca: Fedir Zharko

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Józef Brandt, „Kozak na stanowisku”, Źródło: zpe.gov.pl

Duma Oj, źle na świecie

Wykonawca: Wasilij Krylywicz

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Hipolit Lipiński, Lirnik, Źródło: zpe.gov.pl

1

Lira korbowa - instrument smyczkowy z małą klawiaturą. Posiada od 3 do 8 strun. Muzyk, podczas gry siedzi i trzyma ją na kolanach. Prawa dłoń kręci korbą, a lewa naciska od dołu klawisze melodyczne.

Hipolit Lipiński, Lirnik, Źródło: zpe.gov.pl

Tyle o pieśniach. Dowiesz się teraz o dwóch reprezentatywnych ukraińskich tańcach, jakimi są [kozak](#), kazaczok i [kołomyjka](#).

Stanisław Masłowski, „Taniec Kozaków”, 1883, kolekcja prywatna, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stanislaw_Maslowski_-_Taniec_Kozakow.jpg), domena publiczna

Kozak jest narodowym tańcem Ukrainy utrzymanym w **metrum** 2/4, w żywym **tempie** wywodzi się od kozaków – czyli ludu zamieszkującego dzikie stepy. Tańczony jest przez mężczyzn, którzy wykonują przysiady, podskoki, akrobacje oraz wyrzuty nóg. Kobiety w tym tańcu grają drugoplanowe role. Podczas wykonywania kozaka tancerze mają solowe występy, a tempo tańca stopniowo przyspiesza. Kozak wymaga siły i zwinności. Domra, bandura, teorban czy bałajka, to instrumenty, przy których akompaniamencie wykonywany jest kozak

Kazaczok jest bardzo podobny do kozaka. Jest tańcem popularnym nie tylko na Ukrainie, ale również w Rosji. W obydwu tych krajach jest tańcem narodowym. Jest szybki, a narastające tempo wymaga od tancerzy siły i zwinności. Tańczony jest wyłącznie przez mężczyzn, a swoje korzenie ma w hopaku – ukraińskim tańcu bojowym i sztuce walki pochodzącym z Siczy Zaporowskiej. W kulturze popularnej kazaczok to taniec oparty na różnego typu instrumentalnych i wokalnych przeróbkach pieśni Katiusza. W latach 60-tych XX wieku zdobył ogromną popularność w Europie Zachodniej.

1

Kozatchok (Kazaczok)

Wykonawca: Michael Minsky, Nicolai Bobkoff, Domra Orchestra

Źródło: Beyond the Blue Danube (Ukrainian Songs)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Amvrosil Zhdakha, Pocztówka z cyklu ukraińskich pieśni narodowych, Źródło: zpe.gov.pl

Kołomyjka to taniec ludowy popularny na Ukrainie, w Rumunii i Mołdawii. Kołomyja jest w metrum parzystym i żywym tempie. W miarę tańczenia tempo się wzmacnia. Kołomyjka nawiązuje do tańców góralskich. Towarzyszą jej krótkie przyśpiewki i okrzyki. Kołomyjka to

również ukraińska pieśń liryczna. Warto wspomnieć, że o kołomyjce wspominają słowa refrenu popularnej pieśni polskiej – *Czerwony pas*.

1

Kołomyjki zakarpackie

Wykonawca: Orkiestra św. Mikołaja

Źródło: Huculskie muzyki

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Litografia Zofii Stryjeńskiej na porcelanie przedstawiająca taniec Kołomyjkę, 1952, onebid.pl, CC BY 3.0 (ilustracja); Orkiestra św. Mikołaja, „Kołomyjki zakarpackie”, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 4

Ludowa ukraińska pieśń śpiewana zazwyczaj w towarzystwie bandury, kobzy lub liry, opiewająca prawdziwe historie Ukraińców

☐ Kołomyjka

☐ Maslenica

☐ Kozak

☐ Duma

Ćwiczenie 5

Wysłuchaj uważnie pieśni i wskaż instrument, na którym grany jest akompaniament.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

☐ Dudy

☐ Kobza

☐ Lira korbowa

☐ Bandura

Hymn Ukrainy

Tekst do ukraińskiego hymnu został napisany w 1862 roku przez Pawła Czubyńskiego, etnografa i poetę, pochodzącego z Kijowa. Muzykę do hymnu skomponował w 1863 roku kompozytor ks. Mychajło Werbycki, która pierwotnie miała służyć jako pieśń do sztuki teatralnej *Zaporożcy*. Według Feliksa Konecznego tekst wzorowany był na słowach Mazurka Dąbrowskiego, napisanego przez Józefa Wybickiego. W trakcie rewolucji ukraińskiej w 1917 roku została oficjalnie przyjęta, jako hymn. Zabroniona w okresie włączenia Ukrainy w struktury ZSRR, powróciła wraz z gorbaczowowską odwilżą. W 1992 roku Parlament Ukraiński przyjął jedynie melodię hymnu, a tekst miał zostać wybrany na podstawie odrębnej ustawy oraz konkursu. Niestety wszystkie nadesłane propozycje okazały się nieodpowiednie. Ówczesny prezydent Leonid Kuczma zaproponował pierwszą zwrotkę z refrenem z nieco zmodyfikowanego wiersza Czubyńskiego. Ostateczna uchwała w tej sprawie została podjęta w 2003 roku przez Radę Najwyższą.

Przed Tobą oryginalny tekst hymnu państwowego Ukrainy i tłumaczenie na język polski. Posłuchaj hymnu Ukrainy w wersji wokalne. Staraj się śledzić oryginalny tekst oraz tłumaczenie na język polski.

Гімн України

музика М. Вербицького
слова П. Чубинського

Maestoso

Ще не вмерла України слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці,
Ду-шу й ті-ло ми по-ло-жимо за на-шу сво-бо-ду,
і по-ка-жемо, що ми, браття, козацького роду.

Zapis nutowy hymnu państwowego Ukrainy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Hymn Ukrainy, wyk. Ukraiński Narodowo-Ludowy Chór Akademicki im. H. Veryovki, wikimedia.org, domena publiczna

Na nagraniu wersja wokально-instrumentalna hymnu Ukrainy. Utwór jest dostojny, majestatyczny w tempie umiarkowanym. Śpiewają donośnie i dobitnie mężczyźni i kobiety. W akompaniamencie słychać wyraźny rytm podkreślany przez instrumenty perkusyjne i dęte blaszane

Ще не вмерла Україна

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу, тіло ми положим за нашу свободу,

І покажемо, що ми, браття, козацького роду.

Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до
Дону,

В ріднім краю панувати не дамо нікому;
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро
зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

Душу, тіло...

Nie umarła jeszcze Ukraina

Nie umarła jeszcze Ukraina ani chwała, ani
wolność,

Jeszcze do nas, bracia Ukraińcy, uśmiechnie
się los.

Zginą wrogowie nasi jak rosa na słońcu,

Zapanujemy i my bracia, w naszym kraju.

Duszę, ciało poświęcimy dla naszej wolności,

Pokażemy, żeśmy bracia, z kozackiego rod.

Staniemy bracia do krwawego boju od Sanu
do Donu,

Panować w domu ojców nie damy nikomu.

*А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить
степами,
України слава стане поміж народами.*

Душу, тіло...

Czarne Morze się uśmiechnie, dziad Dniepr
rozraduje,

W naszej Ukrainie dola się odmieni.

Duszę, ciało...

Praca rąk i zapal szczery swoje dopowiedzą

I wolności pieśń huczna po kraju się rozleje,

Za Karpaty się odbije i po stepach zagrzmi,

Chwała Ukrainy stanie między narodami.

Duszę, ciało...

Posłuchaj hymnu państwowego Ukrainy w wersji instrumentalnej. Staraj się śledzić zapis nutowy i śpiewaj **mormorando** melodię hymnu razem z nagraniem.

Гімн України

музика М. Вервицького
слова П. Чубинського

Maestoso

Ще не вмер - ла У - кра - ї - ни, і сла - ва, і во - ля,
ще нам, брат - тя мо - ло - ді - ї у - сміх - неть - ся до - ля!
Зги - нуть на - ши во - рі - жень - кь, як ро - са на сон - ці,
за - па - ну - см і ми, брат - та, у сво - їй сто - рон - ці,
ду - шу й ті - ло ми по - ло - жим за на - шу сво - бо - ду,
і по - ка - жем, що ми, брат - та, ко - заць - ко - го ро - ду.

Zapis nutowy hymnu państwowego Ukrainy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Hymn Ukrainy – wersja instrumentalna, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu wersja instrumentalna hymnu Ukrainy. Utwór jest dostojny, majestatyczny. Wykonuje go orkiestra dęta. Rytm jest podkreślony grą instrumentów perkusyjnych.

Ćwiczenie 6

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu wersja instrumentalna hymnu Ukrainy. Utwór jest dostoyny, majestatyczny. Wykonuje go orkiestra dęta. Rytm jest podkreślony grą instrumentów perkusyjnych.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Nagranie instrumentalne hymnu Rosji. Utwór jest majestatyczny, w wolnym tempie.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Wersja instrumentalna hymnu Słowacji. Utwór majestatyczny, w wolnym tempie, podobny melodyką do pieśni z naszego Podhala.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dc1M25Vxg>

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Odpowiedz na pytanie: Jakie cechy melodii, tempa, rytmu, twoim zdaniem, powinien mieć hymn?

Wysłuchaj czterech fragmentów hymnów państwowych i wskaż hymn Ukrainy.

Utwór 2

Utwór 4

☐ Utwór 1

☐ Utwór 3

Podsumowanie

Pora na podsumowanie wiadomości. Zrobisz to samodzielnie rozwiązując ostatnie zadanie.

Ćwiczenie 7

Uzupełnij luki w tekście. Przy wpisywaniu wyrazów pamiętaj o pisowni wielką i małą literą.

– nasz wschodni sąsiad - graniczy z Białorusią, , Węgrami, Rumunią, Mołdawią, Rosją oraz naszym krajem - Polską. Jej stolicą jest .

Wiele zwyczajów ukraińskich jest bardzo podobnych do polskich. Jednym z nich jest

, czyli wschodniosłowiańskie ostatki, podczas których spożywa się naleśniki smarowane masłem. Pieśni ukraińskie, których treścią są prawdziwe historie, wykonywane przeważnie wraz z akompaniamentem bandury, kobzy lub to

. Popularny ukraiński taniec, który wymaga od mężczyzn wyjątkowej siły i zręczności to . Inny taniec, który nawiązuje do tańców góralskich to

. „Jeszcze Ukraina nie umarła” to słowa pieśni, która jest Ukrainy.

Praca domowa

Polecenie 2

Posłuchaj uważnie hymnu Ukrainy, który wykonywany jest w kilkunastu językach, również po polsku. Wpisz w okienko, która wersja z rzędu jest śpiewana po polsku. Odpowiedź wpisz za pomocą cyfr.

Гімн України

музика М. Вербицького
слова П. Чубинського

Maestoso

Ще не вмер - ла У - кра - ї - ни, і сла - ва, і во - ля,
ще нам, брат - тя мо - ло - ді - і у - сміх - неть - ся до - ля!
Зги - нуть на - ші во - рі - з - ки, як ро - са на сон - ці,
за - па - ну - ем і ми, брат - тя, у сво - їй сто - рон - ці,
ду - шу й ті - ло ми по - ло - жим за на - шу сво - бо - ду,
і по - ка - жем, що ми, брат - тя, ко - заць - ко - го ро - ду.

1

Hymn Ukrainy śpiewany w kilkunastu językach

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P10Z7uLRt>

Hymn Ukrainy śpiewany w kilkunastu językach, online-skills, CC BY 3.0

Słownik pojęć

Балалайка

rosyjski ludowy instrument muzyczny, rodzaj mandoliny.

Bandura

ukraiński ludowy instrument szarpany

Domra

rosyjski ludowy instrument muzyczny zbliżony do lutni.

Duma

smutna pieśń, rodzaj elegii, utwór epicki osnuty na tle zdarzeń historycznych, zawierający motywy balladowe.

Folklor

ludowa twórczość artystyczna, cechy charakterystyczne dla jakiegoś środowiska, miejsca.

Grupa etniczna

grupa społ., którą charakteryzuje tylko jej właściwy zespół cech: nazwa (etnonim), język lub zdecydowanie odmienna gwara, wspólne pochodzenie z określonego terytorium lub od wspólnego przodka, świadomość historii i kultury, system wartości i symbolika grupowa, religia, poczucie więzi łączącej jej członków, przy jednoczesnym dystansie do innych grup.

Hymn państwowy

hymn narodowy, ustalona przez tradycję pieśń patriotyczna, stanowiąca wyraz jedności narodowej i będąca oficjalną formą społecznej manifestacji uczuć narodowych.

Kobza

ludowy instrument muzyczny o kilku strunach, podobny do lutni.

Kołomyjka

skoczny taniec ukraiński, podobny do kozaka; też: muzyka do tego tańca.

Kozak

ukraiński taniec ludowy, tańczony przez mężczyzn z przysiadami, wyrzucaniem nóg i podskokami; też: muzyka do tego tańca.

Lira korbowa

instrument smyczkowy z małą klawiaturą.

Metrum

zasada porządkowania przebiegu dźwięków w utworze pod względem ich wartości rytmicznej (tzn. relatywnego czasu trwania) i rozkładu akcentów w obrębie taktu.

Mormorando

śpiew z zamkniętymi ustami, bez tekstu, na głosce m.

Tempo

szybkość wykonania utworu muzycznego, zaplanowana przez kompozytora lub realizowana podczas wykonania, uznawana za jeden z elementów utworu (obok melodii, harmonii, rytmu, metrum itp.);

Teorban

dawny instrument muzyczny, będący basową odmianą lutni.

Zwyczaj

powszechnie przyjęty, tradycyjny sposób postępowania w pewnych okolicznościach.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Ilja Riepin, „Zaporożcy piszą do sułtana tureckiego”, 1880-1891, Muzeum Rosyjskie w Sankt Petersburgu, Rosja, wikimedia.org, domena publiczna

Józef Brandt, „Kozak na stanowisku”, XVI-XVII wiek, wikimedia.org, domena publiczna

Hipolit Lipiński, „Lirnik”, 1876, Lwowska Galeria Sztuki, Lwów, Ukraina, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lirnik.jpg), domena publiczna

Teodor Axentowicz „Kołomyjka”, [online-skills](https://www.online-skills.com/en/art/teodor-axentowicz-kołomyjka), CC BY 3.0

Biblioteka muzyczna

Duma o Sawie Czałym (Stara pieśń kozaków), wyk. Władymir Kushpet, online-skills, CC BY 3.0

2 Józef Brandt, „Kozak na stanowisku”, XVI-XVII wiek, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Duma Chwedora Bezrodnogo, wyk. Fedir Zharko, online-skills, CC BY 3.0
online-skills

3 Duma Oj, źle na świecie, wyk. Wasylj Krylywicz, online-skills, CC BY 3.0

4 Fragment koncertu ukraińskiego zespołu folklorystycznego Barvinok, online-skills, CC BY 3.0

5 Orkiestra św. Mikołaja, „Kołomyjki zakarpackie”, online-skills, CC BY 3.0

6 Michaił Khai, „Och, w grobie polowym”, online-skills, CC BY 3.0

7 Hymn Ukrainy, wyk. Ukraiński Narodowo-Ludowy Chór Akademicki im. H. Veryovki, wikimedia.org, domena publiczna

8

Bibliografia

red. A. Chodkowski, *Encyklopedia muzyki*, Warszawa 1995.

J. Strzelczyk, *Mity, podania i wierzenia dawnych Słowian*, Poznań 2007.

L. Leciejewski, *Mały słownik kultury dawnych Słowian*, Warszawa 1999.